দ্বিতীয় স্তৰ, অর্থাৎ বাঁহী (১৯০৯) পর্বৰ এগৰাকী বিশিষ্ট কবি হৈছে যতীন্দ্র নাথ দুৱৰা। এই অধ্যায়টিত আমি যতীন্দ্র নাথ দুৱৰা আৰু তেওঁৰ কবিতা, কথা-কবিতা আৰু মূল পাঠ *শেহত দুয়োটি একতে লীন* সম্পর্কে আলোচনা কৰিম।

'কথা-কবিতা' অসমীয়া সাহিত্যৰ এটি আপুৰুগীয়া সম্পদ। অসমীয়া ভাষাত 'কথা-কবিতা' ৰচনা কৰি দুৱৰাই এই ধাৰাটিৰ বাটকটীয়া হিচাপে প্রতিষ্ঠা লাভ কৰে। এই অধ্যায়টিত আমি কথা-কবিতা সম্পর্কে খৰচি মাৰি আলোচনা কৰিমহঁক।

৭.৩ কথা-কবিতা ঃ সাধাৰণ পৰিচয়

অসমীয়া কাব্য-জগতলৈ যতীন্দ্র নাথ দুৱৰাৰ এক বিশিষ্ট অৱদান হৈছে 'কথা-কবিতা'। অসমীয়া 'কথা-কবিতা'ৰ জনক হিচাপে তেওঁৰ নাম সদায় প্রাতঃস্মৰণীয় হৈ ৰ'ব। সমালোচকসকলে মত দাঙি ধৰিছে যে দুৱৰাই যদি কেৱল 'কথা-কবিতা' পুথিখনেই লিখি থৈ গ'লহেঁতেন, সেইখনেই তেওঁক অসমীয়া সাহিত্যত অমৰ কৰি ৰাখিলেহেঁতেন। বাণীকান্ত কাকতিয়ে 'কথা-কবিতা' সম্পর্কে কৈছে— "কথা-কবিতা নোহোৱা নোপোজা কবিতাৰ পুথি। এনে ধৰণৰ গদ্যত লিখা কবিতাৰ পুথি জনাৰ ভিতৰত আন কোনো ভাৰতীয় ভাষাত নাই, ইংৰাজীতো বিৰল। চিৰকালেই কবিতা পদ্যতহে লিখা হৈ আহিছে। কবিতাৰ উৎপত্তি গীতৰ পৰা, সেই কাৰণে কবিতাক বাঙ্ময়ী গীতি বুলিয়েই জন-সমাজে স্বীকাৰ কৰি আহিছে।"

'কথা-কবিতা' (১৯৩৩) পুথিখনৰ পাছত প্রফুল্ল গোস্বামীয়ে ৰচনা কৰা *ফিৰিঙতি* (১৯৪০) নামৰ এখন কথা-কবিতা পুথি প্রকাশিত হয়। অৱশ্যে ৰূপ আৰু ৰীতিৰ ক্ষেত্রত দুৱৰাৰ লগত প্রফুল্ল গোস্বামীৰ পার্থক্য দেখা যায়। পাছত ৰঘুনাথ চৌধাৰীয়ে *নৱমল্লিকা* (১৯৫৮) নামৰ কথা-কবিতাৰ পুথিখন ৰচনা কৰে।

'কথা-কবিতা' (Poem in Prose)ৰ সৃষ্টি পোনতে ৰুছ দেশীয় সাহিত্যিক আইভান টুর্গেনিভৰ হাতত হয়। ৰাজহাড়ৰ জটিল কর্কট ৰোগত ভুগি থাকি আৰু স্বদেশৰ পৰা নির্বাসিত হৈ প্রৱাসী জীৱন কটাই থকাৰ বিষাদময়-যন্ত্রণাকাতৰ মুহূর্তত তেওঁৰ আচহুৱা ভাববোৰ এক বিশেষ ৰীতিৰে দাঙি ধৰে। টুর্গেনিভৰ কথা-কবিতাৰ পুথি *Sonilia* আৰু দক্ষিণ আফ্রিকাৰ 'কথা-কবিতা' লেখিকা অলিফ শ্রাইনাৰৰ *Dream* —এই পুথি দুখন দুৱৰাই সততে লগত ৰাখিছিল। কথা-কবিতা ৰচনা কৰোঁতে দুৱৰাই টুর্গেনিভ আৰু শ্রাইনাৰৰ দ্বাৰা প্রভাৱান্বিত হৈছিল। তেওঁলোকৰ পৰা টেক্‌নিক বা ৰচনাশৈলী গ্রহণ কৰিলেও দুৱৰাই নিজৰ অভিজ্ঞতাৰে কথা-কবিতাসমূহ ৰচনা কৰিছিল। কবি-সমালোচক নন্দ তালুকদাৰে এই প্রসঙ্গত কৈছে, "কথা-কবিতা কবিৰ কবিতাৰ দৰে ব্যক্তিগত জীৱনৰ নির্জন স্বাক্ষৰ; সৰহভাগ কবিতাই ব্যক্তিগত জীৱনৰ হা-হুমুনিয়া ব্যথা-বেদনাৰে ভৰপূৰ।"

দুৱৰাৰ অন্য কবিতাৰ দৰে কথা-কবিতাসমূহৰ মাজেদিও তেওঁৰ জীৱনদর্শন প্রকাশ পাইছে। *দেৱী, এজনী বুটী, শিল্পী, পোহৰ*আদি কথা-কবিতাসমূহ তাৰ প্রকৃষ্ট উদাহৰণ। বাণীকান্ত কাকতিয়ে 'কথা-কবিতা'ৰ পাতনিত *শিল্পী*ক দুৱৰাৰ কাব্য-জীৱনৰ মূলমন্ত্রৰ স্বীকাৰোক্তি বুলিব

৩) ৰূপকাত্মক (*শিল্পী, পোহৰ, এহালি পাৰ* ইত্যাদি)

৪) তত্ত্বধর্মী (*শেহত দুয়োটি একতে লীন, জীৱনৰ সাঁতোৰ, ব্যর্থতা* ইত্যাদি)

৫) নীতিমূলক (*এজনী বুঢ়ী, মগনিয়াৰ* ইত্যাদি)

৬) আধ্যাত্মিক (*সীমায়ো দিয়েহি ধৰা, এটি গীত, উৎসাহ* ইত্যাদি)

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ যতীন্দ্র নাথ দুৱৰাৰ সাহিত্য-কৃতিৰ উল্লেখযোগ্য দিশসমূহৰ এটি চমুটোকা প্রস্তুত কৰক।

(২৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক।)

৭.৪ *শেহত দুয়োটি একতে লীন*

৭.৪.১ কবি পৰিচয়

এগৰাকী আগশাৰীৰ ৰোমাণ্টিক কবি হিচাপে অসমীয়া কবিতাৰ ইতিহাসত যতীন্দ্র নাথ দুৱৰাৰ (১৮৯২-১৯৬৪) বিশিষ্ট স্থান আছে। শিৱসাগৰৰ আমোলাপট্টিত জন্ম গ্রহণ কৰা দুৱৰাই ১৯০৯ চনত শিৱসাগৰ চৰকাৰী উচ্চ ইংৰাজী বিদ্যালয়ৰ পৰা প্রৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীর্ণ হয়। কলিকতাৰ স্কটিছ চার্চ কলেজৰ পৰা বি.এ. পাছ কৰি আইন আৰু এম.এ. শ্রেণীত নামভর্তি কৰে যদিও আধাতে সামৰি ঘৰলৈ উভতি আহে। এগৰাকী শিক্ষক হিচাপেই তেওঁ কর্মজীৱন অতিবাহিত কৰে।

স্কুলীয়া জীৱনৰ পৰাই তেওঁ সাহিত্য চর্চাত মনোনিৱেশ কৰে। *Twinkle Twinkle Little Star* কবিতাটি *চিকিমিকি চিকিমিকি সৰু তৰাটি* নামেৰে অনুবাদ কৰি শৈশৱতে বহুতৰ পৰা প্রশংসা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা সম্পাদিত *বাঁহী* (১৯০৯) কাকতৰ যোগেদি প্রকৃততে দুৱৰাৰ সাহিত্যিক জীৱন আৰম্ভ হয়। চন্দ্রকুমাৰ আগৰৱালাই প্রদান কৰা 'যদু' ছদ্মনামত আৰু কেতিয়াবা 'সুদর্শন শর্মা' ছদ্মনামত দুৱৰাই *বাঁহীত* লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ভালেমান প্রবন্ধ আৰু কবিতা প্রকাশ হৈছিল যদিও দুৱৰাদেৰ মুখ্যতঃ এগৰাকী কবি হিচাপেই অধিক সুপৰিচিত। তেওঁ 'কাব্যযোগী' হিচাপেও সমকালীন সমাজত পৰিচিত আছিল। দুৱৰাৰ প্রকাশিত কবিতা পুথিসমূহ হ'ল— *ওমৰ তীর্থ* (১৯২৬), *কথা-কবিতা* (১৯৩৩), *আপোন সুৰ* (১৯৩৮), *বনফুল* (১৯৫২) আৰু *মিলনৰ সুৰ* (১৯৫৮)।

দুৱৰাৰ সান্নিধ্যলৈ অহা যতি নাৰায়ণ শর্মা, তীর্থনাথ শর্মা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা আদি ব্যক্তিসকলৰ বক্তব্যৰ পৰা জনা যায় যে দুৱৰাদেৱে যিমান কবিতা প্রকাশ কৰিছিল, তাতোকৈ অধিক কবিতা ফালি বা জুইত পুৰি নষ্ট কৰিছিল। তদুপৰি কবিতা ৰচি বিভিন্ন ব্যক্তিক উপহাৰ হিচাপে দিয়াত সেইবোৰ অ'ত-ত'ত সিঁচৰতি হৈ হেৰাই যায়। সি যি

দুফালেদি আছে। এজনে মাত লগালে, "মই সোঁফালে", আনজনে ক'লে, "মই বাঁওফালে", অথচ আমি একে ঠাইতে, আৰু তাতেই দুয়ো সত্যৰ ধ্বনি শুনিবলৈ পালে।

৭.৪.৩ কবিতাটিৰ বিষয়বস্তু

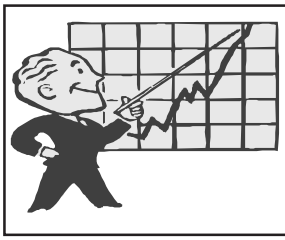
শেহত দুয়োটি একতে লীন কথা-কবিতাটি তত্ত্বমূলক শ্রেণীত ধৰিব পাৰি। কথা-কবিতাটিত কবি আৰু দার্শনিকৰ সত্য অন্বেষণ, সত্যৰ পথ আৰু সত্যৰ স্বৰূপ— অভিনৱ মানস-চিত্রৰে আকর্ষণীয় ৰূপত দাঙি ধৰা হৈছে। ইয়াত কবি আৰু দার্শনিকৰ সম্বন্ধ সৃষ্টিশীল কল্পনাৰে চিত্রময় ৰূপত অঙ্কন কৰা হৈছে। দার্শনিকে সত্য দাঙি ধৰে বিচাৰ-বিশ্লেষণ অর্থাৎ বুদ্ধিক আশ্রয় কৰি। কিন্তু কবিয়ে সত্যক দাঙি ধৰে কল্পনা-অনুভূতিৰ আশ্রয়ত। সত্যৰ অনুসন্ধানত কবি আৰু দার্শনিক একেটা আলিবাটৰ দুয়ো কাষেৰে যাব ধৰিলে। কবিয়ে শূন্য নীল আকাশত অতীন্দ্রিয় অনুভূতিৰে ঈশ্বৰৰ হাত-বাউলি দেখিলে। দার্শনিকে সাধাৰণতে জগতৰ বয়-বস্তুৰ স্থিতিৰ ব্যাখ্যাৰে সত্যৰ অন্বেষণ কৰে। সেই হিচাপে কথা-কবিতাটিৰ দার্শনিক সাধকজনে নীল আকাশৰ বুকুৰ ক'লীয়া মেঘৰ গাজনি, বিজুলীৰ আশ্রয়ত ভগৱানৰ আহ্বান আৰু হাত-বাউলি দেখি আগুৱাই গ'ল। দার্শনিকজনে ক'লীয়া মেঘ, বিজুলী-ঢেৰেকণিৰ ব্যাখ্যাৰে ভগৱানৰ সৈতে মিলনৰ দুৱাৰডলি বুলি যাত্রাপথত আগুৱাই গ'ল। গতিকে, ইয়াতেই কবি আৰু দার্শনিকৰ পার্থক্য স্পষ্টভাৱে ওলাই পৰে। দার্শনিকে কবিক শূন্য আকাশত কেৱল শূন্যতা থকা বুলি কৈ তেওঁৰ পথটো ভুল আৰু কবিক 'অন্ধ' বুলি আঁতৰি আহিবলৈ ক'লে। প্রত্যুত্তৰত কবিয়ে দার্শনিকজনক ক'লীয়া ডাৱৰবোৰ 'কুঁৱলী আৰু পনীয়া বতাহ' বুলি কৈ তাৰ আলমত সত্যৰ সন্ধান কৰাটো ভুল বুলি ক'লে। 'নির্বোধ' দার্শনিকেহে তেনে ভুল বাটেৰে আগবাঢ়ে। গতিকে সেই বাট এৰিবলৈ ক'লে। শেষত গৈ গৈ কবি আৰু দার্শনিকে উপলব্ধি কৰিলে যে দুয়ো একেজন ঈশ্বৰৰ বুকুৰ দুয়োফালে শুই আছে। তেওঁলোকে সত্যৰ ধ্বনি শুনিবলৈ পালে। ঈশ্বৰৰ কৰুণাময় আৰু প্রেমময় ৰূপ দর্শন কৰিলে। কবিতাটিৰ যোগেদি জগতৰ মাজতেই যে ঈশ্বৰ অন্তর্নিহিত হৈ আছে— তাৰ আভাসো দাঙি ধৰা হৈছে। কবি আৰু দার্শনিকৰ সত্য অন্বেষণৰ পথ কিছু ভিন্ন হ'লেও, শেষত যে দুয়োৰে সত্য উপলব্ধি একেই, একেই সত্যক ভিন্ন প্রণালীৰে দুয়ো ব্যাখ্যা কৰে— সেই কথা চিত্রময় কল্পনাৰে উপস্থাপন কৰা হৈছে। কথা-কবিতা হিচাপে ইয়াত কেন্দ্রস্থ ভাব, চিত্রময়তা, আকর্ষণীয় কবিত্বময় ৰচনাভঙ্গী আদি বৈশিষ্ট্য ফুটি উঠা দেখা যায়।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৩ ঃ কথা-কবিতাটিৰ মূল কথাখিনি চমুকৈ নিজৰ ভাষাত লিখক। (২৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক।)

দাঙি ধৰি বিশ্ব-প্ৰকৃতিৰ ৰহস্য ভেদৰ চেষ্টা কৰে। মুঠৰ ওপৰত, কবিতা আৰু দৰ্শনৰ এক গভীৰ সম্পৰ্ক আছে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ কবিতা আৰু দৰ্শনৰ সম্বন্ধ বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱাওক। (২৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক।)

৭.৬ কবি হিচাপে যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাৰ মূল্যায়ন

চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আদি পূৰ্বসূৰী বিশিষ্ট অসমীয়া কবিসকলৰ সান্নিধ্যত দুৱৰাৰ কবি-প্ৰতিভাৰ পাহি মেল খাবলৈ ধৰে। কলিকতাত অসমীয়া বন্ধু-বান্ধৱৰ তীৰ্থনাথ শৰ্মা, ভ্ৰাতৃপ্ৰতিম যতি নাৰায়ণ শৰ্মা, লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা আদিৰ উৎসাহ-অনুপ্ৰেৰণাত দুৱৰাই কবিতা ৰচিবলৈ আৰম্ভ কৰে। তেওঁৰ সাহিত্যিক জীৱন আৰম্ভ হয় অনুবাদ কৰ্মৰ যোগেদি। একাদশ-দ্বাদশ শতিকাৰ পাৰস্যৰ বিখ্যাত ফাৰ্চী কবি ওমৰ খায়ামৰ *ৰুবাইয়া* অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি তেওঁ সাহিত্য-ভাণ্ডাৰলৈ এটি বহুমূলীয়া মুকুতা আমদানি কৰে। মূল লেখকৰ লেখা ফাৰ্চী ভাষাত থকাত তৰুণৰাম ফুকনৰ সাহাৰ্য্যত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ফাৰ্চী বিভাগৰ অধ্যাপক খোদাবক্সৰ ওচৰত দুৱৰাই ফাৰ্চী ভাষা আৰু ছুফীবাদ সম্পৰ্কে ভালকৈ অধ্যয়ন কৰি লৈহে অনুবাদ কৰ্মত হাত দিয়ে। দুৱৰাই অনুবাদ কৰোঁতে ইংৰাজ কবি ফিট্‌জে�ৰাল্ডৰ ভাঙনিৰ সহায় লৈছিল। আক্ষৰিক অনুবাদতকৈ ভাবানুবাদত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা দুৱৰাই অসমীয়া পৰিৱেশৰ লগত ৰজিতা খুৱাই তাক অসমীয়া ৰূপ প্ৰদান কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল। অনুবাদ কাৰ্য সাফল্যমণ্ডিত হোৱাৰ এই দুটা অন্যতম কাৰক আছিল। 'কথা-কবিতা'ৰ পাতনিত বাণীকান্ত কাকতিয়ে কৈছে— "দুই-এটি বিষয় বিদেশী মূলৰ পৰা অনা হৈছে, কিন্তু সেইবোৰকে বুকুৰ তপত তেজৰ উমনি দি সজীৱ কৰি তোলা হৈছে।"

দুৱৰাৰ অনুবাদ ইমান সাৱলীল আৰু চিত্তাকৰ্ষক আছিল যে সেইবোৰ কবিৰ অনুবাদ-কৰ্ম নহৈ যেনিবা মৌলিক ৰচনাহে আছিল। এগৰাকী অনুবাদক হিচাপে দুৱৰাই সফলতা লাভ কৰিছিল। যথা—

"ধৰা প্ৰিয়তম প্ৰাণৰ পিয়লা
জীৱন মদিৰা ভৰাই দিয়া,
অতীত ভবিষ্য শোক দুখ ভয়
আজিৰ ভাবনা উটাই নিয়া।
আজিয়েই দিয়া কালিলৈ কিয়
কোনে জানে মোৰ কালি কি হ'ব?
হাজাৰ হাজৰ বছৰ বিয়পা
হয়তো অতীতে সামৰি থ'ব।"

এই পাহৰণ আৰু সোঁৱৰণৰ দোমোজাত কবিৰ মন-প্ৰাণ আকুল হৈ উঠিল। অন্তৰৰ পোৰণি বাহিৰত লুকাই জীয়াই থাকিবলৈ চেষ্টা কৰিলে—

"মোৰ এই হিয়াখনি জেতুকা পাতৰ দৰে
সেউজীয়া বননিৰ বৰণেৰে ঢকা।" (শূন্য পৰিচয়)

জেতুকা পাতৰ সেউজীয়া কোমলতাৰ অন্তৰালত লুকাই থাকে গাঢ় ৰক্তিম বৰণৰ কাঠিন্য। চেপিলেহে সি ওলাই আহে। কবি হৃদয়েও বাহিৰত স্নিগ্ধতাৰ ভাও ধৰিলেও হৃদয়ত অন্তঃসলীলা ফল্গুৰ দৰে বৈ থকা দুঃখৰ অন্তর্দাহ শাঁত পেলাব পৰা নাই—

"বুকুৰ তেজেৰে আছে অন্তৰতে অঁকা।" (শূন্য পৰিচয়)

আনৰ পৰা সমবেদনা-সহানুভূতি পালেও সি সান্ত্বনাৰ বাট মুকলি নকৰে। সি ক্ষন্তেকীয়া মোহৰ বাহিৰে একো নহয়—

"কতজন কাষলই আহি কতভাৱে মোৰ।
তোলাই হিয়াত মাথোঁ সকৰুণ তান।।
শূন্যত বিয়পি পৰি শূন্যতেই মাৰ যায়।
ভাগ্যহীন জীৱনৰ সু�ৰহীন গান।।" (শূন্য পৰিচয়)

কবিৰ মানসিক জগতত নতুন চিন্তাৰ উদ্রেক ঘটিল। তেওঁ বুজি উঠিলে— অতীতক পাহৰিবলৈ চেষ্টা কৰি নাইবা আনৰ সমবেদনা লাভ কৰি অন্তৰৰ জ্বালা নিবাৰণ কৰিব নোৱাৰি। সুখ-দুখৰ ঘাই কাৰণটো বিচাৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিছুমান মানুহলৈ সুখ আহে আন কাৰোবালৈ দুখ আহে। গতিকে, সুখ-দুখৰ আশ্রয় নহ'লে, আনৰ সম্বন্ধলৈ নাহিলে সি অর্থহীন হৈ পৰে। জগতৰ আন মানুহৰ পৰা দূৰত থাকি, আনৰ সম্বন্ধলৈ নাহিলে সুখ-দুখৰ হেতু নোহোৱা হৈ পৰে। নিজকে সংসাৰৰ কামৰ পৰা আঁতৰাই আনি জগতৰ মানুহৰ পৰা বিস্মৃতিৰ আন্ধাৰত কবিয়ে লুকুৱাব বিচাৰিলে। লোক-বিস্মৃতি ৰূপ পাহৰণি নৈৰ দাঁতিত পঁজা সাজি নিৰলে এখন সৰগ ৰচিব বিচাৰিলে। এইখিনিতে ওমৰ খায়ামৰ প্রভাৱ দুৱৰাৰ ওপৰত পৰা যেন ধাৰণা হয়। খায়ামৰ *ৰুবাইয়াত*ৰ ভাঙনিত দুৱৰাই লিখিছে—

"সেই নিৰলাত বহিম নিৰলে
কাষত তোমাৰ মধুৰ গান
ৰুটি এটুকুৰা সুৰাৰ পিয়লা
কৱিতা কুঁৱৰী আকুল প্রাণ।
... ...
এয়ে হৃদয়ৰ বাসনা মোৰ
মৰুৰ মাজত নামিব সৰগ" (ওমৰ তীর্থ)

লোক-বিস্মৃতিত লীন গৈ অকলে কবিতা-কুঁৱৰীৰ সৈতে নিজৰ সৰগ ৰচি থকাৰ বাসনা দুৱৰাৰ *শূন্য পৰিচয়* কবিতাতো দেখা যায়। কবিৰ উপলব্ধি লাহে লাহে আৰু বেছি গাঢ় হ'ল। তেওঁ স্পষ্ট ভাষাত কাকূতি জনাই ক'লে—

আশাবাদৰ প্ৰসঙ্গত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ মন্তব্য প্ৰণিধানযোগ্য— "দুৱৰাৰ কবিতা জীৱন-মৰণৰ সীমা পাৰ হৈ যাবলৈ উদ্যোগ কৰা যাত্ৰাৰ ছবি— তেওঁ আশাবাদী জীৱনৰ চলন্ত ইতিহাস।"

এইদৰে দুৱৰাৰ কবিতাত নদী, নাও, নাৱৰীয়া, সাগৰ, সৰাপাত, পখিলা, বনৰীয়া ফুল, সোণোৱালী দেশ আদি ভিন্ন প্ৰতীকৰ প্ৰয়োগ হৈ দুৱৰা কবিৰ জীৱন দৰ্শনৰ কথাকে প্ৰকাশ কৰিছে।

এই কথা আপোনাৰ নিশ্চয় জ্ঞাত যে দুৱৰাৰ কাব্যিক পৰিমণ্ডল গঢ় লৈ উঠে অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ কাণ্ডাৰী স্বৰূপ চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আদি মহান লেখকৰ ছত্ৰছায়াত। দুৱৰা আৰু বেজবৰুৱাই কথা পাতি থাকিলে, সুযোগ-সুবিধা পালেই বেজবৰুৱাই দেশ-বিদেশৰ সাহিত্যিকৰ সাহিত্যৰ বিষয়ে আলোচনা দাঙি ধৰিছিল। সাহিত্যৰ ৰূপ, ৰসৰ কথা কৈ দুৱৰাক কবিতা লিখাৰ বাবে উৎসাহ যোগাইছিল। সেয়ে বহু সমালোচকে বেজবৰুৱাক দুৱৰাৰ 'দীক্ষা গুৰু' বুলি অভিহিত কৰিছে। তদুপৰি বিদেশী সাহিত্যৰ অধ্যয়নেৰে পুষ্ট হৈ দুৱৰাই তাক 'অসমীয়া বৰঘৰত অসমীয়া বোৱাৰীৰ সাজত' সোমোৱাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। পৰাগ চলিহাই এই প্ৰসঙ্গত কৈছে— "ওমৰৰ পিছতে শ্যেলীৰ প্ৰভাৱ দুৱৰাৰ কবিতাত বিশেষভাৱে পৰা দেখা যায়। তেওঁৰ 'পাহৰা সুৰ'ৰ শেহৰ ফালে শ্যেলীৰ *Love's Philosophy*, *তোমালৈ* কবিতাত শ্যেলীৰ *The Indian Serenade*, *নাৱৰীয়া (খ)*ত শ্যেলীৰ *Adonais*, *মৰম ভিখাৰী*ত শ্যেলীৰ *Philosophy of Life*, বনফুলৰ *সমৰ্পণ*, *সপোন কুঁৱৰী*, *সোণোৱালী দেশ* আদিত শ্যেলীৰ *Alabastor* আদিৰ সুন্দৰকৈ প্ৰভাৱ পৰিছে। সেয়েহে হ'বলা বেজবৰুৱাই দুৱৰাক অসমীয়া 'শ্যেলী' বুলি মাতিছিল। ঠায়ে ঠায়ে টেনিচনৰ প্ৰভাৱো স্পষ্ট। দুৱৰাৰ নাৱৰীয়া আৰু টেনিচনৰ পাইলট একেজনেই।"

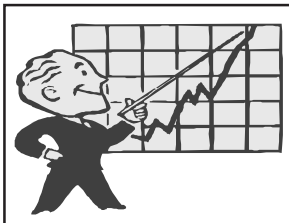
বিদেশী কবিৰ প্ৰভাৱ থাকিলেও দুৱৰাৰ কবিতাত ভাৰতীয় সুৰো স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। 'বিধাতাৰ শাওপাত', 'কাল-পচোৱা', 'নিয়তি', 'কালৰ পুতলা', 'সোণৰ হৰিণা' আদি শব্দৰ প্ৰয়োগে ভাৰতীয় চিন্তাৰে সৈতে কবিপ্ৰাণৰ সম্পৰ্ক দাঙি ধৰে। তেনেদৰে অসমৰ প্ৰকৃতি আৰু অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবিও দুৱৰাৰ কবিতাত চিত্ৰিত হৈছে। উদাহৰণ স্বৰূপে, কেতেকীৰ সুৰ, পথাৰৰ লখিমী, দাৱনী, নাও, নাৱৰীয়া, বঠা, শৰতৰ শেৱালি, জালি কটা ৰিহাৰ আঁচল আদিৰ উল্লেখে সেই কথাৰ ইঙ্গিত দিয়ে।

প্ৰকৃতি-চিত্ৰণ অন্য ৰোমাণ্টিক কবিৰ দৰে দুৱৰাৰ কবিতাত দেখা যায়। প্ৰকৃতি-চিত্ৰণ সম্পৰ্কত উপেন্দ্ৰ নাথ গোস্বামীয়ে কৈছে— "কোনো কোনো সময়ত প্ৰকৃতি-জগতখন মানৱ জীৱনৰ নাটখনৰ পটভূমি ৰূপে কবিয়ে বৰ্ণাইছে। কেতিয়াবা আকৌ মানৱ জীৱনৰ আৰু মানৱ জীৱনৰ ঘটনাৱলীক প্ৰকৃতি জগতেৰে সৈতে তুলনা কৰি আপেক্ষিকভাৱে প্ৰকৃতি জগতৰ অবিনশ্বৰতাৰ ইঙ্গিত দিয়া হৈছে। প্ৰকৃতি মানৱ নাটখনৰ নীৰৱ দৰ্শকো। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত মানৱ সমাজত ভোগা দুখ-বেদনাৰ সান্ত্বনাৰ স্থলী ৰূপেও প্ৰকৃতিক চিত্ৰিত কৰা দেখা গৈছে আৰু প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি এটা আকৰ্ষণৰ ভাব ফুটি উঠিছে।"

এতিয়া আমি দুৱৰাৰ কবিতা সম্পৰ্কে বিভিন্ন যশস্বী সমালোচকে আগবঢ়োৱা মন্তব্যবোৰ আলোচনা কৰিমহঁক।

মানসিক আৰু ইন্দ্রিয় আলস্যৰ লক্ষণ। এইবাবেই দুৱৰাৰ কবিতাত ইন্দ্রিয়ানুভূতিৰ তীব্রতা নাই, দুৱৰাৰ ভাষাৰ বিন্যাসত (Texture) ঘনত্ব নাই। এইবাবেই প্রথাগত আৰু নতুনত্বহীন শব্দ আৰু উপমাৰ প্রতি তেওঁৰ লক্ষ্যণীয় দুর্বলতা। এইবাবেই জোৰা-তাপলি মৰা শব্দ তেওঁৰ কাব্যত প্রচুৰ। কাৰণ তেওঁৰ প্রধান লক্ষ্য আৱেগ প্রকাশ, কল্পনা প্রয়াস নহয়।"

সমালোচকসকলৰ মন্তব্যবোৰত দুৱৰাৰ কাব্যৰ গুণ আৰু দোষ স্পষ্টভাৱে ফুটি ওলাইছে। আধুনিক সাহিত্যত প্রতিফলিত বাস্তৱ জীৱনৰ সমস্যাৱলীৰ প্রতিফলন নথকাত দুৱৰা-কাব্যৰ প্রাসঙ্গিকতা বর্তমান সময়ত হয়তো কম হ'লেও প্রেম-আৱেগৰ কবিতা হিচাপে তাৰ মূল্য সদায় থাকিব। কাৰণ আৱেগ আৰু যুক্তি— দুয়োটাই সাহিত্যত চিৰকাল উপাদান হিচাপে বর্তি থাকিব। তদুপৰি দুৱৰাৰ কাব্যক মূল্যায়ন কৰোঁতে সমকালীন অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিৱেশ পৰিস্থিতিও আহি বিচাৰ কৰি চাব লাগিব। গতিকে, অসমীয়া কথা-কবিতাৰ জনক হিচাপে তথা অনুবাদক আৰু মূলতঃ এগৰাকী প্রেমৰ কবি হিচাপে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত তেওঁৰ নাম স্মৰণীয় হৈ ৰ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৫ ঃ দুৱৰাৰ কবিতা সম্পর্কে এটি নাতিদীর্ঘ প্রবন্ধ যুগুত কৰক। (২৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক।)

৭.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- 'কথা-কবিতা'ৰ জনক হৈছে ৰুছ দেশীয় কবি আইভান টুর্গেনিভ। তেৱেঁই হৈছে গদ্যত ৰচনা কৰা কবিতাৰ প্রথম কবি।
- আইভান টুর্গেনিভৰ *Sonilia* আৰু অলিফ শ্রাইনাৰৰ *Dream* *কথা-কবিতা* পুথিৰ বহুতো কবিতা দুৱৰাই অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰাৰ লগতে তাৰ আলমত *কথা-কবিতা* পুথি ৰচনা কৰি অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যলৈ এটি অভিনৱ সম্পদ আগবঢ়াই যায়।
- কবি যতীন্দ্র নাথ দুৱৰাৰ সাহিত্য-কৃতি আৰু কবিতা সম্পর্কে অৱগত হ'লোঁ। দুৱৰা মুখ্যতঃ প্রেমৰ কবি। *বনফুল* কবিতা পুথিৰ বাবে দুৱৰাই ১৯৫৫ চনত সাহিত্য অকাডেমী বঁটা লাভ কৰে।
- অসমীয়া গীতি-কবিতাই দুৱৰাৰ হাতত বিকাশ লাভ কৰি এক অনন্য ৰূপ লাভ কৰে।
- কবি আৰু দার্শনিকৰ সত্য অন্বেষণৰ পথ আৰু প্রকাশভঙ্গী ভিন্ন হ'লেও শেষ সত্যৰ মিল দেখা যায়। কবিতা আৰু দর্শনৰ মাজত এক গভীৰ সম্পর্ক আছে।
- দুৱৰাৰ কবিতাত শ্যেলী, টেনিচন আদি বহু বিদেশী কবিৰ কবিতাৰ প্রভাৱ পৰা দেখা যায়।

৭.১০ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাৰ কাব্য-প্ৰতিভা সম্পৰ্কে এটি আলচ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ দুৱৰাৰ কবিতাত বিদেশী কবিৰ প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱাওক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাৰ কবিতাত জীৱন-দৰ্শন কিদৰে প্ৰতিফলিত হৈছে, বুজাই লিখক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ দুৱৰাৰ কবিতাত ব্যৱহৃত প্ৰতীক সম্পৰ্কে এটি চমুটোকা প্ৰস্তুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ "দুৱৰাৰ কবিতাত আশাবাদ আৰু নিৰাশাবাদ" —এই শিতানত এটি নাতিদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৬ ঃ দুৱৰাৰ কবিতাত 'পাহৰণিতত্ত্ব' কিদৰে ফুটি উঠিছে, বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱাওক।

প্ৰশ্ন ৭ ঃ যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাৰ কবিতাত ৰহস্যবাদৰ আভাস কিদৰে প্ৰতিফলিত হৈছে, বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱাওক।

*** ***** ***